

Steen Sjørring

18. oktober 1941 - 4. december 1993

Steen Sjørring 1941-1993

Kvartærgeologen, lektor Steen Sjørring døde d. 4 december 1993, kun 53 år gammel. Steen blev ramt af cancer i 1987, gennemgik to alvorlige operationer, men fortsatte sit arbejde. I løbet af 1993 forværredes Steens sygdom, og efter et sommerkursus i august måned lod hans sig sygemelde. I de sidste måneder var Steen bundet til sengen i hjemmet, hvor han sov ind efter kort tids bevidstløshed.

Steens bortgang er et stort tab for dansk geologi og Dansk Geologisk Forening. Steen førte de bedste af den klassiske danske kvartærgeologiske traditioner videre og bidrog samtidigt aktivt til fagets udvikling - både indenfor og udenfor landets grænser. Steen blev medlem af DGF i 1960 og ydede en stor indsats som formand for Kvartærgeologisk Klub i 70'erne og redaktør af Årskrift for Dansk Geologisk Forening og medlem af DGFs bestyrelse (1979-93).

Steen var lærersøn og opvokset i Vestjylland. Allerede som dreng var han interesseret i geologi, og han gjorde sine første geologiske iagttagelser ved strandene og klinterne ved Skive. Som gymnasiast blev Steen oplært i kvartærgeologisk kortlægning, idet han i 1959 fik sommerjob ved Danmarks Geologiske Undersøgelsses systematiske kortlægning af de overfladenære istidsdannelser. Det var daværende direktør ved DGU dr. Hilmar Ødum, der påtog sig instruktionen. Året efter kortlagde Steen selvstændigt, og efter studentereksamen fra Viborg Katedralskole i 1961 deltog han endnu 4 somre i DGUs kortlægning i Jylland og på Øerne.

I 1961 påbegyndte Steen geologistudiet ved Københavns Universitet, og han afsluttede det i 1969 med cand. scient.-eksamen i geologi med speciale indenfor kvartærgeologi. Specialeafhandlingen omfattede en beskrivelse af glaciære erosionsfænomener på Hammerknuden og deres vidnesbyrd om skiftende nedslagninger. Han blev tildelt Universitetets guldmedalje i 1973.

I sin studietid arbejdede Steen i flere perioder på DGU for statsgeolog Sigurd Hansen, som dengang var ekstern lektor ved Universitetet. Steen uddannede sig også hos geoteknikeren, afdelingsgeolog Ellen Louise Mertz, og han fulgte museumsinspektør J. Troels-Smiths undervisning i mose-

geologi. Han deltog desuden i udgravningerne af vikingeskibene i Roskilde fjord, i DGUs undersøgelser af submarine moser i Store Bælt og Østersøen, og i Geoteknisk Instituts undersøgelser af bundforholdene langs Helsingør-Helsingborg-linien, ved Kastrup og på Saltholm.

Som student afprøvede Steen også sine evner som underviser. Han var vikar i geografi på Viborg Katedralskole, var hjælpelærer ved Universitetets geologiske sommerkursus og ledede ekskursioner for bl.a. Emdrupborg Seminarium. Steen var endvidere ansat 2 år i en halv amanuensisstilling ved Geologisk Institut i København, hvor faget kvartærgeologi var under opbygning.

Steens faglige entusiasme og næsten medfødte menneskekundskab gjorde ham hurtigt til en samlende person i de studerendes kreds. Da han i midten af 60'erne blev formand for de geologistuderendes klub STENO, ændrede den dengang noget hensygnende klub fuldstændig karakter; den blev en dynamisk inspirationskilde. Der blev nu holdt ugentlige møder. „Ellers er det svært at huske, om mødet er denne eller næste uge“, var Steens filosofi. Møderne sluttedes oftest med et muntert Nachspiel over et kop te eller noget stærkere, og her udfoldede Steen sine evner som entertainer. STENOs medlemstal steg til ca. 200 under Steens formandsskab, og klubbens aktiviteter blev til en integreret del af „geologiuddannelsen“.

Steens studietid var en aktiv periode, hvor han tilegnede sig en lang række faglige færdigheder - som nævnt ikke blot ved universitet. Han viste tidligt stor evne til at formidle sin viden, og til at hjælpe andre med at løse deres problemer. Efter afsluttende eksamen aftjente Steen sin værnepligt ved Flyvevåbnet, først som rekrut ved Flyvestation Skrydstrup, derefter ved Forsvarets Forskningstjeneste.

Steens omfattende uddannelse kom både ham selv og de studerende til gode, da han i 1971 blev ansat som amanuensis ved Institut for almen Geologi ved Københavns Universitet (fra 1974 lektor). Som universitetslærer mødte han altid velforberedt til sine forelæsninger. Han opbyggede en utrolig lysbilledsamling, udarbejdede undervisningsmateriale i form af notesblade, ekskursionsvejledninger og kompendier. Senest skrev han sammen med Michael Houmark-Nielsen „Om Istiden i Danmark“ (1991, 45 s.). Steen ydede en stor og værdifuld indsats indenfor fagmodulerne Geologi K og N (Geologi for Geografer), på talrige sommerkurser og ekskursioner og i den videregående undervisning; i de senere år også indenfor Geologi 2. - Når studenterne først var blevet fortrolige med hans lidt tørre facon og rolige lune, værdsatte de i højeste grad hans store viden og evne til at formidle den. Mange studenter har givet udtryk for, at det ikke mindst var Steens *udendørs* undervisning, der fik den geologiske tørre til at falde for dem.

Gennem sin gerning, sin retskaffenhed og sit gode eksempel vandt Steen sig mange venner, både blandt kolleger og studenter. For en stor kreds på Geologisk Institut var Steen den samlende person, i hvis arbejdsværelse mange kugler blev støbt ved tilrettelæggelse af administration og undervisning. Steen var kollegaen, der blev hørt, når problemer skulle klares op, eller et historisk tilbageblik foretages. Steens hukommelse var utrolig ikke blot i faglig, men også i administrative og undervisningsmæssige sammenhænge. I kraft af den respekt, der stod om hans person, blev Steen betroet mange tillidshverv. Han var i perioder bestyrer ved Institut for almen Geologi, medlem af /formand for Geologisk Studienævn, og medlem af bestyrelserne ved Geologisk Centralinstitut og sammes lokaleudvalg.

Steens betydning som samlende personlighed indenfor

instituttet kan ikke vurderes højt nok. Få medarbejdere har vist og har haft tilsvarende engagement og betydning. Man mødte aldrig et skuldertræk og en afvisende holdning. For de studerende var Steen en skattet lærer, ven og vejleder.

Som forsker var Steen solidt oplært indenfor den klassiske danske kvartærgeologi, men han fungerede frem for nogen som bindeleddet mellem de traditionsbetonede og nye, alternative anskuelser. Steen kastede dog ikke uden videre de gamle prøvede ideer og værktøjer overbord. Han blev ved med at kalde moræneler for moræneler på dansk, i stedet for at indføre den „finere“ engelske ord „till“, som iøvrigt er af gammelnordisk oprindelse og af vikingerne blev ført med til Skotland, hvorfra englænderne senere annekterede det. Langt hen ad vejen kunne Steen virke konservativ i sin tankegang; det „nye“ blev grundigt vurderet og efterprøvet, før det for alvor blev taget i brug. Steen lærte sig strukturgeologisk metodik og ydede flere væsentlige kineto- og glacialstratigrafiske bidrag, som kaster nyt lys på istrømskronologien for både næstsidste og sidste istid. Men han anså ikke det seneste nye, „logging“ og beskrivelse af facies-associationer som noget mål i sig selv. Han havde også svært ved at se værdien i mere formelt at navngive et forvirrende stort antal litostratigrafiske enheder. Han foretrak at arbejde multidisciplinært og at inddrage så mange aspekter og metoder som muligt - med det mål at belyse komplicerede problemstillinger i større sammenhænge.

Efter prisopgaven påbegyndte Steen en undersøgelse af NØ-Sjællands kvartære lagfølger. Det resulterede i publikation af to afhandlinger, hvor han med udgangspunkt i kombinerede strukturgeologiske og glacialgeologiske studier af de dislocerede klinger ved Hundested påviste, at der i Weichsel havde været et isfremstød fra nord mod syd, forud for NØ-isens fremrykning. Der var skabt et vigtigt grundlag for en ny „polyglacial“ model for Weichsel.

I forbindelse med afholdelsen af feltkurser og hovedfagsundervisning med tilhørende ekskursioner udarbejdede Steen dels alene og dels sammen med kolleger og hovedfagsstudenter flere afhandlinger om de glacialle forhold på Als og Ristinge klint. Fælles for disse arbejder, hvor der præsenteres og argumenteres for en ny og langt mere detaljeret nedslagskronologi for Weichsel, er igen anvendelsen af mange værktøjer til bedst mulig underbygning af resultaterne, som også sættes i relation til nordtysk glacial-stratigrafi. Sammenspillet mellem undervisning og forskning betød også, at Steen under feltarbejdet i rigt mål udfoldede sin evne til at se og percipere, hvad profilerne havde at berette, mens han fæstnede det på tegnearket.

Et bredt spektrum af metoder blev også bragt i anvendelse i Steens undersøgelser af præ-Weichsel aflejringer i Vestjylland, hvor han bl.a. sammen med John Frederiksen belyste de vestjyske bakkeøers glacial-stratigrafiske opbygning og drog paralleler til udviklingen i Nordtyskland.

Steens seneste bidrag til kvartærgeologien finder man i Gyldendals Egnsbeskrivelse (Bind 1-10), hvor han sammen med Johannes Krüger i meget klart sprog gør rede for den geologiske udvikling i de forskellige egne af Danmark. Også til Skov- og Naturstyrelsens udgivelse „Geologisk Set“ fra Nordjylland var Steen en væsentlig bidragsyder.

Steen lukkede sig ikke inde som forsker, men var stærkt engageret i formidlingen af geologi på alle niveauer. Han var en meget afholdt lærer ved Folkeuniversitetets kurser i geologi, og som foredragsholder og ekskursionsfører øste han gavmildt ud af sin viden til stenvener og amatørgeologer i næsten alle dele af landet.

I en årrække var Steen redaktør af Dansk Geologisk For-

enings Årsskrift og dertil redaktør og daglig leder af tidskriftet VARV. Ikke mindst VARV stod hans hjerte nær. Gennem en udtalt fornemmelse for kvalitet og niveau udviklede han VARV til et professionelt blad. Steens havde igennem årene mange diskussioner med forfatterne. Han havde en klar opfattelse af, hvad der var læseligt for målgruppen, men sigtede aldrig under målet. Ikke mindst takket være Steens indsats, har VARV nu i en række år modtaget tidskriftstøtte fra Kulturministeriet - begrundet med tidsskriftets høje kvalitet. Som VARV redaktør tog Steen også initiativ til udgivelsen af VARVs seneste undergrundskort fra 1992.

Steen nød almindelig respekt i store kredse og blev derfor tidligt engageret i internationalt samarbejde og indvalgt i faglige komiteer. Han arrangerede ekskursioner for INQUA (International Association for Quaternary Research), NORDQUA (Nordic Association for Quaternary Research) og grupper af kolleger og studerende fra udenlandske universiteter. Steen var formand for den af Videnskabernes Selskab nedsatte Danske Nationalkomite for INQUA og medlem af Skov- og Naturstyrelsens styringsgruppe for Nationale Geologiske Interesseområder.

I 25 år var Steens dør åben for alle; bankede man på, blev man budt indenfor, og Steen skænkede en kop kaffe op, før man nåede at få fremført sit ønske. Det kunne være et godt råd eller bare en opmuntrende bemærkning, hvis man var kørt fast. Steens viden, vestjyske lune, hjælpsomhed og menneskekundskab betød, at ingen gik forgæves.

Lad os mindes Steen, som den samlende person, der ikke satte sig selv i centrum.

*Svend Pedersen og Asger Berthelsen
Geologisk Institut, Øster Voldgade 10., 1350 København K*